

KÖZMŰVELŐDÉSI, TÁRSADALMI, GAZDÁSZATI, IPARI, KERESKEDELMELI ÉS NEVELÉSÜGYI HETILAP; EGYSZERSMIND BARSMEGYE ÉS A MEGYEI TANFELÜGYELŐSÉG HIVATALOS KÖZLÖNYE.

<p>MEGJELEN: hetenként egyszer, vasárnap.</p> <p>Egyes számok 10 krajczárjával kaphatók könyvkereskedésekben.</p> <p>Előfizetési pénzek a szerkesztőséghez utasítandók.</p>	<p>Előfizetési feltételek.</p> <p>Vidéken és Léván házhoz küldve:</p> <p>Egy évre 5 ft — kr.</p> <p>Hat óra 2 ft 50 kr.</p> <p>Előfizetési pénzek postautalvánnyal is küldhetők.</p>	<p>Hirdetések.</p> <p>Négy hasábos, petit sor egyszeri hirdetésének helyéért 7 kr. kétszeriért 6 kr., többszöriért 5 kr. — Bélyégdíj minden egyes beiktatásért 30 kr.</p> <p>A Nyilt-térben</p> <p>minden három hasábos, garmond sor díja 20 kr., mi a szerkesztőséghez elélegesen beküldendő.</p>
--	---	--

Pünköszt.

Magasztos ünnep. Az egymást-megértés, a szeretet, a boldogság ünnepe. Nekünk, hazánk — nem ilyen. Hol itt az egymást-megértés?, hol az igazi, álarcnélküli szeretet? s hol a boldogság? Hiában keressük; az ezekhez vezető utat fölverte a gyom; — ritkán s kevesen járnak rajta. Az egymást-megértés helyett van egy oldalon rut puffeszkedés, más oldalon szinből, vagy szivből, szolgálkú alázatosság; itt fényelgő, oktan pazarlás, amott — rongyok s munkától sebzett kezek; itt hivalkodás a beszédben s idegen nyelvek negélyezett hódolás, amott — a jólelkű, szegény népnél — igaz szavak, tiszta érzelmek s drága nyelvünknek szent megőrzése. Egymást-megértés-e ez? Jól van-e ez így?

A vegy bomlás proceszszusa az, ami nálunk véghez megy. Szétesnek a testet alkotó elemek; vajha a status nascens pillanatában kéznél találnák azokat az alkotó részeket, melyekkel bensőbbben s tetszősebb formában ismét egyesülhetnek! De az a baj, hogy nem találják kéznél. A széthullott, alkotó elemek magukra maradnak; hiányzik belőlük a vegyvonzás: a szeretet. Nem fonódnak ugy egymásba az emberek érzelmei, mint sűrű erdőnek dus lombozata. Nem egy cél, nem egy törekvés hevíti a kebleket, mint a tavasz léhe hevíti a növények nedűjét, hogy rügvet és virágot s így diszt és áldásosan gyarapodó életet fejleszzen az.

Igaz — bölcsészeti szempontból —, hogy a külön bö z ő s é g az e g y s é g, az ellentétek képezik az összhangot; de ez az emberekre nem alkalmazható. Egy gondolatnak, egy célnak, egy törekvésnek kellene minden ember lelkét betölteni: a h a z a boldogítása magas eszméjének; mert, ha boldog a hon: boldog akkor annak minden lakosa. De nem így történik. Magunk vagyunk öncél; házasi törekvésünk — s ez még nem is egészen kicsinylendő — a gyors meggazdagodás felé irányul; mindent azért teszünk, ha teszünk, hogy abból csupán magunknak legyen hasznunk; község, megye, haza csak akkor kap valami morzsalékot, ha azt azoktól álszeméremből tovább már meg nem tagadhatjuk. Így a társadalom nem virágozhatik, a haza nem épül s beáll a stagnációnak azon állapota, ami tán még rosszabb a halálnál. Szomorú kép ez; de hű. Nem látjuk-e lépten-nyomon, hogy a gazdag fősvénynek nincsenek forintjai a leghumánosabb intézmények támogatására, míg a földhöz tapadt, az ágtól is huzott napszámos, vérejtékkel keresett munkabéréből jókedvűen áldoz? Nem látjuk-e, hogy, akitől telnek, aki vezérszerepre volna hivatva szóban, tettben egyaránt: mint héjába a csiga, visszavonul s szin-

tel kifáradt, szegényes életet? Mennyin vannak ilyenek! A dolgozni szerető, hivatott munkást, a becsületes, egyenes jellemet, a közérdek előmozdításában fáradozó szegényt s a lelkiismeretes szorgalmat, mely humánus intézmények céljainak előmozdítására van szentelve, vajon föllelik-e mindannyiszor, ahányszor ilyenre szükség van? Nem! A lelkiismeretesség kivesz-félben van; a szorgalom csupán a kiszabott időre szoritkozik s inkább mutat, mint tesz; a szegényt az isten is elhagyja; dolgozni szerető, h i v a t o t t igen kevés van.

Hová jutunk?!

Ezt az ut romlásra vezet. Ezen nem haladhatunk. Ezen nem szabad haladni. Térjünk vissza róla! s fogadjuk el irányadóul szóban tettben — a l e l k i i s m e r e t e s s é g e t. Szüle és tanító erre tanítsa, erre szoktassa a gyermeket. Ez az alapja minden erénynek.

Foglalkozunk a s z e r e t e t e nagy ünnepén e gondolattal s, kérjük, mondjuk az apostolok nyelvén:

Szentlélek, szálj le ránk!!

Szováthy Lajos.

A családi élet fejlődése és a polgári házasság.

(Három közlemény.)

I.

Egy nagyfontosságú, társadalmi intézményről akarok értekezni, melynek életbeléptetése a legközelebbi jövőben hazánkban is kilátásba van már helyezve; ami életbevágó, minden rendű, rangú és nemű egyént a társadalomban, melyen érdeklő, jogi intézmény: a polgári házasság. Ujabb időb-n hazánk elhunyt, nagy fia: Deák Ferencz, volt az, ki országgyűlésünkön a vallásfelekezetek jogegyenlősége tárgyában mondott, nagyszabású beszédében hangsúlyozva ajánl a polgári házasság behozatalát, a házassági jog szabályozását. Szavai sok helyen reményt ébresztének, sok helyen fölzigatták a kedélyeket s mégis — mintha pusztában hangzottak volna el! De nem úgy történt; megmaradt nyoma, sulya az ő fölshóllásának minden haladni akaró hazafi érző szívében, gondolkozó agyában s imel, szavainak, ez irányu eszméinek viszhangját halljuk azóta egy dicső hazafi, veterán bajnok: Irányi Dániel, országos képviselő, minden évben megújuló fölshóllásaiban.

Miként egy kis hegyi patak szemerenként hordja le a völgybe az óriási sziklatömböket: úgy fogják a civilizáció modern követelményei egymás után elmosni a konzervatív, megkövült eszmék ősi hegylánczait.

Mély hálára lehetünk kötelezve legközelebb törvényhozásunk iránt azon bölcseségért, hogy hazánkat a modern jogállam követelményeinek megfelelő, büntető törvény-könyvekkel ajándékozta meg s ezzel megszünt hazánkban a bírói bölcs belátás(?) köpönye alá takart, bírói önkény. Ép ilyen, vagy, mondhatnám: még talán sürgősebb és fontosabb követelménye a modern jogállamnak hazánkban a házassági jog szabályozása s általában: az 1848. XX. t.-cz. megvalósítása.

Mint minden új intézménynek, úgy a polgári házasságnak is, nemcsak hazánkban, de az egész világon, voltak és vannak sok ellenségei; hogy azonban ez nem oly rémletes intézmény, mint amilyenek festik, mely fölforgatja társadalmunk alapját: a családi életet: azt akarom ez alkalommal röviden megmagyarázni.

Mielőtt azonban tárgyamra térnek, viszapillantást kell tennem a családi élet történelmi fejlődésére, hogy így vizsgálva a házasi élet jelenségeit az egyes

népek, nemzetek, vallásfelekezetek kebelében: fokról-fokra juthassak el a korszerű intézményhez. Iparkodom értekezésemben a felekezeti szűk köréből kiemelkedni; de egyszersmind minden nemzet, vallásfelekezet ide irányuló tanait szabadon, őszintén, történelmi hűséggel adom elő. Midőn pedig egyes népek, nemzetek családi, legbensőbb jelenségeit vizsgálom: azon elvet tartom szemem előtt: «castis sunt omnia casta.»

A házasság két, külön nemű személynek költsönös szereteten alapuló, legbensőbb és legteljesebb életközösség céljából, szabad beleegyezés útján, törvény szabta módon, létrejött egyesülése.

Az emberi nem főállása a külön nemű egyének nemi összeköttetése által van föltételezve. E nemi összeköttetések a régebbi népeknél az ész és erény törvényhozása által nem szabályozottak, vagyis nem bírtak a házasság jellegével.

Csak lassu és századokon át huzódó fejlődésnek eredményeként tűnik föl a házasságnak erkölcsi méltósága s ez alapon fölépült, jelenlegi fölfogása. Sajnálatra méltó, hogy ezen fejlődés szemléleténél a házasi életet erkölcsi méltóságától ismét megfosztani törekvő irányra is akadunk, mely a házasi életet azon állápontra igyekezett visszaterelni, melyen az a legvadabb népeknél létezik; — értem a szocializmus és kommunizmusnak idevonatkozó tanait, melyek — hála a polgárosodás előhaladottságának! — maradványokként verni és gyakorlatilag érvényesülni nem tudtak.

A házasság helyes fogalmának megállapítása a nyugoteurópai civilizáció műve, melylyel a keleti népek lépést nem tartván: házasi életüket még jelenleg is a nő alárendelt állása jellemzi s azt csak a testiség kielégítésére szolgáló eszköznek tekintetik, mely viszony a családi élet bensőségét lehetetlenítő többnejűségben talál kifejezést; míg a nyugoti népeknél, a kereszténység hathatós befolyása alatt, fejlődött házasságnak főjellemevő náit a házasság monogám-jellege, a nő férjével azonos, egyenjogu állása és önállósága s végre a házasság erkölcsi természetének fölismerése képezik.

Lássuk ezen fejlődés egyes mozzanatait a különböző népeknél.

K h i n á b a n, mely a közmondásos skhinai falé által a civilizáció minden fuvalatától mindenkor gondosan elzárkózott, a szellemi élet teljes tespedésénél fogva, az egyéni szabadság ki nem fejlődhetett. Pátriarchális, egyeduralmi kormányformájánál fogva, a család az állami életre nézve legnagyobb fontosságú s innen van, hogy Khinában már a legrégebbi törvények a családi és házasi élet viszonyait és pedig a legrészletesebben szabályozzák. — A házasságnak Khinában lényegesen monogám-jellege van; a férj nejét ennek szülői-től pénzért vásárolja s ez törvényes nejenek tekintetik. A nők állása — mint a keleti népeknél egyáltalában — nem kedvező; a nő teljesen férje önkényétől függ, ki nejét szabadon elárúthatja; sőt meg is ölheti és tőle bizonyos, meghatározott okokból (ilyen hét van) elválhat.

E g y i p t o m b a n a nők és a családi élet ótmára hozott törvények igen szigorúak voltak s a nő becsülete, mint a zsidóknál, a törvény védpaizsa alá volt helyezve; a házasságtörésnél a férfiu ezer vesszőütést kapott; a nőnek orra vágatott le, hogy szűzességétől megfosztatván, csábítási képessége elvételessék.

B a b y l ó n i á b a n, Herodót szerént, a leányok kiházásításánál következő módot követtek: évenként a hajdon leányokkal vásárt tartottak és a szebbeket árveréssel adták el. Miután pedig a szépek rendezen nagy ár mellett keltek el: a bejött összeget a kevésbé szépek (nem akarom mondani, hogy rutak) kiházásítására fordították, akiket seuki sem akart készpénzen megvenni.

A r á b i a ő s lakosairól Strábó csak annyit mond, hogy a szabensoknál a javak közössége, a testvérek között legidősb testvér vezetése alatt, annyira ment, hogy a birtokban osztatlan testvérek egyetlen feleséget is bírtak, mely szokás Előindióban egy nem árja törzsnél szintén észleltetett.

I n d i á b a n a születés képezi az őseses, állami élet sarkpontját; a nép egyes, egymástól rideg elkülö-

nitésben létező kasztokra oszlik, u. m.: a brá-nimok, ksatriák, vajszáka és szudrák osztlára; ezeken kívül voltak még a minden emberi jogokból kizárt páriák. A házasság az indusoknál isteni, szent dolognak tartatik. A többnejűség szokásban volt az előkelőbbeknél és fejedelmeknél; sőt rabnőket is találunk és — mint Homér hőseinél — a győzelem után a királyok kiváló vitézeiknek a zsákmányból fiatal leányokat ajándékoztak jutalmul. Manu törvényei azonban inkább a monogám-házasságot pártolják; a nő itt is, mint a többi keleti népeknél, nem bír önállósággal; azonban kiméletes bánásmódban részesítették és törvényesen meghatározott okokból férjétől elválhat, amely jog viszont a férjre is illeti. Keleti népeknél, hitelveiknél fogva, a gyermekek, különösen pedig a gyermekek sokasága legnagyobb áldásnak és ellenkezője legnagyobb szerencsétlenségnek tekintetik. A nő függőségét leginkább bizonyítja az a körülmény, hogy a férj nejét, »barátságatlan beszédek» miatt, szabadon elbocsáthatja; az özvegy nőnek meghalt férjének sírján való önelégítése pedig erénynek tekintetik; ami ugy történik, hogy a szegény nők önként futnak a tűzbe; azonban ezt önkívületi állapotban teszik, előbb mérges szerek által elbódítottván.

Perzsiában a születés már nem birt oly tulnyomó befolyással az egyén egész életére, mint az indusoknál; miért is az egyéniség nagyobb mérvben való érvényesítése vált lehetővé. A néposztályok között nem volt tiltva az összeházasodás, minélfogva a legszorosabb érintkezésben állottak. A nő a régi perzsiánál nagyobb becsülésben részesült, mint más ázsiai népeknél; közel rokonok közötti házasság szerencsésnek mondatott, testvérek házasságáról azonban nincs szó, mint a görögök tudósításaiban. Leányok 15 év előtt nem adták férjhez. A családfőnek a törvény korlátlan hatalmat ad neje és gyermekei fölött; a nőt tisztelni kell, de őrizni is, mint Ormuzd tüzét, szól Zoroáster parancsa.

Zoroáster törvényei a többnejűséget tiltják s kivételesen csak akkor engedik meg, ha a házasságból gyermekek nem származnak, mert ez esetben a férj nejét — de csak 9 év multával — magától elbocsáthatja.

Zoroáster tanai azonban nem maradtak sokáig érvényben; a monogámia csakhamar kiment a szokásból és annak helyébe a többnejűség lépett és azzal karöltve az erkölcsi romlás mindinkább elterjedt.

A héber nép volt az első, mely az egy-isten-vallás (monotheismus) eszméjét megalapította. Náluk a család legalkalmasabb terül tekintetett az isteni tisztelet és a vallás gyakorlásának; azért a családi élet viszonyai Mózes törvényeiben részletes szabályozást nyérének. Egyáltalában a családban pontosult össze az egész népelet; eleinte a családok igen laza összefüggésben léteztek egymás mellett, kormányozva és igazgatva a Jehovának Mózes útján közvetített parancsai által; csak később alakult a héber nép pátriárchális egyeduralommá. A zsidók házassági és családi életében is még kelet szokásai és nézetei ismerhetők föl; náluk eleinte a polygámia divatozott és Mózes ezt, mint mélyen begyökerezett szokást, egyenáson eltiltani tanácsosnak nem tartotta; csak egyes intézkedéseket tett annak szűkebb korlátok közé való szorítására; de már a babylóni fogságból való

viszaérkezéskor házasságuk monogám-jelleget öltött s a monogámia a római császárok idejében a zsidóknál általános megthonosult. Ép így jellemzi a zsidó népet a gyermekek sokasága utáni vágy, mert náluk is és pedig azon nagy hatalomnál fogva, melylyel a család-apa gyermekei fölött birt, áldásnak tekintetett a magzatok sokasága. »A vénnek ékessége unokáik és a fiak atyjuk díszé,» szól az irás. A házasság vétel útján jött létre; a férj nejét vásárolta. Csak a férj volt jogosítva nejét, minden hatósági közbenjárás mellőzésével és akadátolás nélkül, csak azért, mert neki ugy tetszett, magától elbocsátani; az elvált nő új házasságra léphetett; sőt előbbi férjével is újból összekelhetett. Ezen szabad elválások, illetőleg: elbocsátások azonban némi gátat találtak Mózes abbéli intézkedéseiben, hogy a férj, ki nejét elbocsátani akarja, neki való-levélet tartozzék adni, vagy legalább az elválási okot egy, a nő birtokában lévő, könyvbe tartozzék följegyezni és hogy az elválás csak akkor ment teljesedésbe, ha a nő férjé házáat már tényleg elhagyta; mert az előbbi körülmény, minthogy az irni nem tudó férj előbb egy írástudóhoz kényszerült fordulni, többször adott alkalmat a kibékülésre s ugy szintén az utóbbi, mert a nő nem azonnal távozott el férjé házából (különösen ha terhes volt, a szülés be-következtéig ott maradt), nem ritkán eredményezte a férj elbocsátási szándékának megváltoztatását. Ezen szabályok legnagyobb része jelenleg gyakorlati érvényességgel már nem bír.

A muhamedán népeknél a többnejűség a házasság általános formája; a korán azt nyilván megengedi s ezzel a házasság erkölcsi jellege egészen tekinteten kívül hagyatik. Innen magyarázható azon alárendelt szerep, melyre a nők náluk kázhoztatvák. Muhamed törvényeiben a házasságkötés formái részletesen vannak meghatározva; ezek szerint a házasság a házassulandóknak két tanu előtt nyilvánított beleegyezése útján létesül; de lényeges föltételét képezi ezenkívül a házasság létrejöttének a férj részéről fizetendő hozomány összegének megállapítása, valamint a nő tisztességes eltartására vonatkozó kötelezettség elvállalása. Az egy férfi által elvehető nők száma négyre van határozva; rabnőket tetszés szerinti számban szerezhet, ha módja van hozzá; a szegényebb férfiaknak azonban mindnek egy neje van. A férj nejét szabadon, önkénye szerint elbocsátja magától; de az elválás érvényességéhez bizonyos formula elmondása lényegesen megkivántatik; a nő akarataiból ellenben csak törvényesen meghatározott okoknál fogva (milyenek: a súlyos vétkek, testi sérvek, sat.) bontható föl a házasság; az elvált felek ismét házasságra léphetnek.

Kelet és nyugot, mint merő ellentétek, között közvetítő kapcsolatot gyanítunk jelenkezni:

A görög világ. Itt a társadalmi rend egyedüli alapja nem többé a vallás; ez csak állami intézmény minőségével bír. A görögök fötörekvése a státus eszméjének önálló megállapítására irányult; az egyén, csak mint az állami egész egy tagja, birt értékkel és becsél; az egyéniség az államban elenyészett. Ennek megfelelőleg rendeztetett a családi és házassági élet is.

Görögország két, legfontosabb államában: Spár-tanában és Athénében azonban a családi életre, a gyer-

mekek nevelésére vonatkozólag több, egymással ellenkező, törvényt találunk. A nagy törvényhozók: Lykurgus és Szólon sok nézetben eltértek egymástól. Lássuk először Spártát.

Szabó Lajos,
ref. lelkész.

Nyílt levél

nemes Barsvármegye hazafiérezése s általunk mélyen tisztelt lelkészi karához.

Tudván, mennyire kötelességének tartja a hazafiérezésü, ö-szes, magyar papság tudomást venni minden mozgalomról, melyet haladó századunk megindít, hogy azt, amit ezen mozgalomokban és hazánkra nézve hasznosnak itél, a maga részéről is támogassa és terjeszse; ellenben azt, amit a közjóra nézve netalán károsnak vel, jókor fölismervén, a maga körében leg-
alább ártalmatlanná tenni segítse: alulirt társaság bizonyos benne, hogy a t. cz. lelkészi kar előtt a Budapesti működő »Névmagyarosító társaság« létezése, keletkezése eszméje, főállásának célja és eddigi munkálkodásának mind eszközei, mind már is elért eredményei nem ismeretlenek.

Ebben nem kételkedvén, ezeket e helyen fejtegetni nem lehet föladatunk; e helyett a t. cz. lelkészi kar meg akarjuk nyerni, hogy minket munkálkodásunkban ama szép vármegyében rokonszenvük nyilvánításával támogatni ne terheltezzék.

Concordia res parvae crescut. Magyarország nem tartozván a nagy hatalmak közé, csak az önfentartás ösztönét követi, midőn minden jogos és tisztes eszközt megragadni igyekezik, mely e hazai ö-szes gyermekeinek egy nagy, nemzeti családba összeforradását könnyebbíteni igérkezik.

Az összeforradás folyamata — istené a hála és dicsőség érte! — szerencsésen megindult és zajtanul bár, de mind szélesebbre terjed. Az idő kedvez. Ámde az idő nem vár. Résen kell lennünk, hogy haladó testvéreinktől mi, félreeső, szegény baramegyeiek el ne maradjunk s valamiképp el ne szakadjunk.

Bars megyében, a viszonyok sajátságos voltánál fogva, vannak magyar nevű családok; de most élő tagjaik már nem tudnak magyarul — és vannak magyar érzületű, törekvésű és nyelvű családok, de nevük idegenül hangzik.

Mindkét eset orvoslást igényel. Az előbbi eset orvoslására kormányunk megtette, ami rajta állt: módot nyújtván a haza minden ajku gyermekének, hogy otthon, saját falusi iskolájában, saját édes anyanyelve mellett, megtanulhassa ismerni édes, közös anyanyelvét, a haza nyelvét is.

Az utóbbi eset orvoslása a nagy társadalom föladata. Ebben közreműködni vállalja magára a közp. névmagyarosító társaság s jelen soraival a bars megyei, mélyen t. lelkészi kar minden egyes tagjához fordul, teljes bizalommal kikérvén ez ügyben mindeniknek jóakarátát és pártfogását.

Azon bizalmi, azon atyai viszonynál fogva, mely a jó lelkész és az általa jóra nevelt nép gyermekei közt uralkodni szokott, a lelkészi kar segédkeze sokat tehet az idegen ajkuak megnyerésének ügyében; de

Tárhoza.

Utazás Honth megye egy részén keresztül.

Elhatároztam, hogy haza megyek. A nap ki van tűzve, a kocsi a vasúthoz megrendelve. Az előttem ólomlábban járó idő eltelik és megérkezik az elutazásom előtti est. Nyugtalanul töltöm az estét; szokottnál korábban fekszem le. Álom nem jön szememre. Végre elalszom. Álom tárgya a kedves otthon. Fölebredek; de még korán van, még távol azon idő, hogy a vasúthoz menjek. Tudom ezt; de nyugtalanságom, nehogy elkéssém a vonatról, nem engedi az ágyban maradást. Fölkelek. Egy órával előbb, mint kellene, a vasúthoz hajtottam. Elsőt csenditnek, beülök. Azután második, végre a harmadik is elhangzik. Egy éles fütty és a vonat megindul.

A vonatról látottakat nem írom le, mert ez nem tartozik célom keretébe.

A kocsiban olvasok; körültem folyik a társalgás németül. Az újságból fölpillantok, hogy vajon kik azok, kik Magyarországon folyton németül beszélnek?... Zsidók!!! Végre megszokalom, megszólalok. Bocsanat, uraim!, egy külföldi, velünk utazva, méltán hihetné, hogy nem Magyarországon van, midőn annak fia idegen nyelven társalognak.

Nézem szavaim hatását és — mit látok? — bámuló arczokat! Az egyik megszólal: Was wollen Sie? Hallva ezt, kérdem tőlük németül: Uraim!, önök talán nem tudnak magyarul? »Óh igen!, tudunk; de sokkal jobb németül beszélni. Azt elhiszem, hogy önöknek könnyebb; de mit mond a külföldi, ha hallja a német társalgást? Nem adtak egyenes választ és mintegy kitérőleg mondták: »Mi azért szívben ezintén magyarok vagyunk!« (Megszokott frázis ez mindenütt, nálunk is. Szerk.) Én azt elhiszem; de nem elég: érezni valamit, szóval és tettel is bizonyítani kell. Ezek után azt hívém, talán társalgásukat magyarul folytatják.... Családotam!; azután is németül beszéltek. Látva és hallva ezt: Istóczy jöttembe. Elmélázom fölötte; de ebből fölzavar egy éles fütty; majd a vonat megállása és a vonatvezető szava: »Szobbl!, egy perc,

ein Minut!!! Kiszálok. A vonat tovarobog, én meg kocsim után nézek. A kocsi előáll, utam tengelyen folytatom tovább.

Óh!, mily boldogok azok a megyék, melyeket vasut szel keresztül! Ami megyéknek: Honthnak és a szomszédos Barsnak ez nem jutott ki. Én azt mondhatom szintén, mit Garami Rikárd mondott Barsról, a Bars 7-ik számában: »Alig van hazánkban megye, amely annyira érintetlen maradt a vasutaktól, mint épen megyénk: nemes Honthvármegye.«

Honth megye összes vasuta áll: először azon vonalból, mely a megye alsó részén megy keresztül; a g a r a m - b e r z e n c z e - s e l m e c z i, keskenyágú szárnyvonalból. Megyénknek szintegy van gazdag Ipoly völgye, mint a szomszédos Barsnak Garam völgye. Megyénk felső részéből fát, közép és alsó részéből pedig gabonát nagy mennyiségben lehetne szállítani. Mi történik most, hiányozván a vasut? Az egész megye gabonáját és minden terményét kénytelen az alsó piacon mintegy elfecserélni. Különben nem is adhatja meg a kereskedő az illő árt, mert a gabnának vasúthoz szállítása sokba kerül. Bars megye helyzete tekintetben jobb. Ipolyság nincs messze Lévától és mégis mily nagy a különbség a piaci árak közt! Mi ennek az oka? Nyilván az, mert Lévához sokkal közelebb van oly vasut, mely külföldre viheti a terményt; ott van pl. a nyitrai, vagy sarányi. Világos tanúságot adhat erről következő példa is.

Egy ur, nem lévén sürgős munkája otthon, hertenként elment Ipolyságra; ott gabonát vett és azt Lévára szállította s eladta. Saját szavaival élek, midőn azt mondom, hogy minden költséget leszámítva, nyeresége volt.

Most veszem észre, hogy eltértem tárgyamtól; tehát visszatérek. Utamat folytatom.

Az első falu, melyen keresztül megyek: D a m á s d. Kis község, két sor házzal, csinos kis templommal, termékeny határral.

Mielőtt leírásomban továbbmennék: fölemlitem, ami minden magyart méltán megbotránykoztat: az utmelletti oszlopokat, melyek mind fekete-**Á** r g á k. Nem csoda aztán, ha idegen Magyarországon

keresztülutazik és azt kérdi: ez is Ausztria? Mert hisz minden olyanfélére mutat. Damásd után Letkés esik utunkba. Ez valamivel nagyobb falu. Azután Szalka, mezőváros, következik; de ez balra esik az országúttól. Csinos, kis város, termékeny határral. Körjegyzői székhely. Itt szokott megejtetni a szalkai képviselőválasztás.

Majd Tölgyes és Vámosmikula következik. Ez utóbbi nagy falu és körjegyzőségi székhely.

Itt leszáltam kocsimról, beléptem a fogadó éttermébe, (itt az is van). Hívom a kelnert. Megjelenik. Kérdem: mi van? Ich bitte, ich kann nicht ungarisch. Bámulok, nem tudok szóhoz jutni. Óh, hazám!, hát ekként terjesztik itt a magyar nyelvet, hogy még egy faluban is a pinczér német?! Kezdem gondolkodni: vajon mi lehet annak az oka, hogy itt német pinczér van? Végre kisütöm; itt lovasság van és talán a tisztek kedvéért van a német pinczér? Féligmeddig megnyugodtam, mert, mint egyenes önkénytelen, volt alkalmam arról tudomást szerezni, hogy a közös hadseregbeli tiszt, magyar neve daczára sem tud magyarul, mert azt a kadétskolában elfelejtették vele; de meg nem szólnak soha magyarul; így tehát kijönnek a gyakorlatból s végre el is felejtik a magyar szót. Föltevésemen csalódtam, mert később megtudtam azt, hogy a lovasság több, mint egy éve, már nincs ott. Majdnem könyök toltak szemembe, midőn egy p a r a s z t belépett és németül kért bort. Milyen volt ez a német mondat!; de hát mégis csak németül volt az mondva. Most még rosszul volt mondva, később jobban, végre ugy, hogy a magyar nyelv kizorítottatik általa. Nem egy példa van rá, hogy magyar falu elfelejté nyelvét; mert hiszen a magyar nagyon könnyen enged az idegen elemnek. (Igaz; meg aztán mi szörnyen udvariasak is vagyunk; — cselédünk kedvéért megtanulnak t ó t u l, s e r b ü l, o l á h u l, sat., holott talán csak megfordítva kellene lennie a dolognak. Melyik oláhországi ember tanul meg magyar cselédje kedvéért magyarul? Szerk.)

Tovább utaztam. Perczről-perczre közeledek az Ipolyhoz, mely duzzadtan és szennyesen hömpölygött tova, s melyen keresztül kellett mennem. Odaérve, mit

még a névmagyarosítás mezején is. A névmagyarosítás eszméje nálunk nemcsak hazafias eszme, hanem, mint a fent említett konkordia egyik hatalmas elősegítője, egytálla etikai eszme is s tudván, hogy a nemes eszmék lelkesítő melege egyenes viszonyban van az őket ápoló keblek tisztaságával, nem kételkedünk, nem szabad kételkednünk, hogy pártfogást kérő eme szavunk nem fog elhangzani eredménytelenül. Lesznek a lelkeszi kar tagjai közt, kik híveik közt azokat, akiket illet, mozgalmunk önzetlenségéről és magas irányáról fölvilágosítani, — lesznek, kik a netalan kétkedőket bátorítani, a huzalkodókat buzdítani s azokat, kiknek e részben talán utmutatás, vagy tanács kellene, hozzánk utasítani szíveik lesznek, kik büszkeségünknek tartjuk, hogy módunkban van bárkinek is ingyen szolgálatainkat fölajánlani s lesznek, reméljük, olyanok is, kik jó példával fogják a vízér után széttekintőket követésre ösztönözni, mint tevé azt a napokban nagytiszteletű: dr. Seidel Pál, pátkai lelkész ur, a székesfehérvári egyházmegyében, ki nem rég vevé föl a Pátkai nevet; mindamelllett, hogy mint Seidel Pál az iskolai tankönyvirodalom terén országos nevet szerzett volt magának.

Még egyszer »Concordia« tisztelt uraink s még egyszer »Az idő nem vár!« — — —

Központi névmagyarosító társaság.

Különbélék.

— **Ordódy Lajos**, szerkesztőtársunk, a bars-megyei, gazd. egyesület titkára, az országos, magyar, gazdasági egyesület titkárává választatván: f. hó 4-én adta át titkári hivatalát utódának: Dumcsa Sándor urnak. Midőn a tőlünk távozó, jeles képzettségű, derék, munkás férfinak szerencsét s boldogságot kívánunk jól kiérdemelt, új pályájához: örömmel hozzuk tudomására t. olvasó közönségünknek azt, hogy bírjuk a megyéjét igazán szerető, meleg keblű férfinak azon nyilatkozatát: hogy, idejéhez mérten, kedves kötelességének tartja lapunkat jövőre is kiváló, jeles, szellemi munkálkodásai eredményeivel folyton támogatni.

— **Póttanfolyamok a magyar nyelv elsajátítására.** A vallás- és közoktatásügyi, m. kir. miniszter rendelkezéséből, a magyar nyelvet nem bíró, népiskolai tanítók számára, a magyar nyelv elsajátítása céljából, a nyári szünet alatt, 6 heti póttanfolyam tartatik a következő városokban, u. m.: Szombathelyen, Győrben, Léván, Losoncban, Sirospatakon, Máramaros-Szigeten, Baján, Aradon, Kolozsváron, Zilahon, Déván és Székely-Keresztúron. A póttanfolyamokon résztvevő tanítók 70 krnyi napidíjban fognak részesíteni. Folyamodványukat az illető tanítók, tanfelügyelőjük útján, azon tanfelügyelőhöz intézzék, akinek tankerületébe esik azon póttanfolyam, melyen részt venni kívánnak. Bővebb értesítést e tárgyban szintén a tanfelügyelők adnak.

— **Jégeső.** A szomszéd Hont megye egy részét jégeső érte; legnagyobb területén azonban esővel esett a jég s így az okozott kár nem oly nagymérvű.

látok? — rombolást és pusztítást. Az ut elrongálva, itt egy nagy töltés, ott egy mély völgy, melyen csak veszélyes lehet keresztül menni.

Odaérek a hidhoz. Nem!, csak a helyéhez, mert annak se híre se hamva, elvitte az ár. Látom, az ellenkező oldalról közeledik valami osólnakféle s kiköt az innenső oldalon. Az egész alkotmány oly kicsi, hogy egy kocsit lovastul teljesen betölti.

Oh! és mily szép a rászálás! Ez ugy történik, hogy a kocsit hátrafelé rátolják, mert csak egyik végén lehet rá- és kiszálni.

Szóba ereszkedem a révészszel, kérdem: mikor vitte el a hidat a víz? Akkor, midőn elmenve a jég, esőzés állott be és jött az ár, mely nemcsak a hidat, hanem a falut is majd elvitte.

Nem akartam hitelt adni szavainak; de nem sokára meggyőződtem szavainak valódiságáról.

Naponként olvasok ujságot és azt mégsem olvasom sehoh, hogy mily pusztítást tett az Ipoly. Azt ugyan olvastam, hogy a víz miatt a közlekedés megszakadt Szob felé; de bővebben nem írtak róla.

Beértem Szakalósrá. Mit látok? — rombolást, pusztítást; a házak megrepedezve, megtámogatva.

Néhány azok közül, melyeket az ár először ért, bedőlve s hogy fogalmunk legyen a víz magasságáról, elég, ha ránézünk a fákra, melyek megfelelő magasságig, csatával, szalmával, iszappal és piszokkal vannak fűdve. Elszomorodtam ezen pusztulás láttára és elgondoltam: hány élet lehetett veszélyben?!

Kérdősködni akartam; de nem volt rá időm. Iparkodtam minél előbb távozni e szomorú helyről.

Szakalost elhagyva, az ut egy hegyoldalon vezet; fölemelkedve a legmagasabb pontra, onnan az ut, félholdat alkotva, halad tova. A hegy lábát az Ipoly mossa. Itt láttam egy tűneményt, mely évenként, tavaszkor és őszkor, többnyire megújul; ez az említett felkörü hegynek, az uttal együtt, az Ipoly felé csuszamlása. A part itt most ismét másfél ölet csuszolt le.

A szegény nép évenként megcsinálja az utat s az évenként elromlik. Elhagyva e partot, az Ipoly közvetlen közelében, a jobb oldalon, fekszik Szete község. Szép, egyenes utcáját az ut szeli át.

— A temesvári, ügyvédi kamara a — K. L. L. hire szerént — elhatározta, hogy, miután minden ügyvédnek kell magyarul tudnia, ezentul más, mint magyar nyelven írt, beadványokat el nem fogad.

— **Nagylelkű alapítványok.** Sina y János és neje: Nagy Julianna, szeghalmi lakosok, még a folyó év január és február havában elhaltak. Végrendeletükben a debreczeni főiskola részére 25 ezer forintot hagyományoztak oly czéllal, hogy ezen tőkének kamatai a végrendelezőknek apai és anyai ágon levő rokonai közül a debreczeni iskolába fölveendő 6 tanuló évenkénti segélyezésére fordittassanak. A végrendelet ezenkívül Szeghalmon építendő kisdudóvoda-épület felszerelésére és minden más, évenkénti, költségeire 25.000 frtot és két fertály földet, egy ugyanott fölállítandó kórház számára 65 hold földet és más, több, apró, jótékony adományokat nevez meg.

— **Ausztria népszámlálása** kimutatja, hogy a monarchia tulsó telének 22.130.684 lakója van; tehát 1869 óta 1.734.054 gyel több, ami 0.74 százalék emelkedést tesz; (nálunk e százalék 0.11). A szaporodás Alsó-Ausztriában legerősebb: 1.44 százalékkal. Az Osztrák Magyar monarchiának van tehát összesen: 37.741.413 lakója s ebből egy négyzetmérföldre esik átlag 3329 lélek (Magyarországban 2652, Angliában 4050), összesen 1869 óta 1.928.462 lélekkel több.

— **Halálozás.** Sziklay József, Esztergom város polgármestere, e hó 24-én meghalt. Hült tetemét e hó 26-án helyezték örök nyugalomra. A temetési szertartást Mayer István végezte.

— **A Czirok János**, lévai kereskedő házában kiütött tűz alkalmával történt löporrobbanásnál, hivatásának buzgó teljesítése közben, elhunyt Steiner Vilmos, közadakozásból emelt, szép emlékszóba f. hó 29-én, delután, 4—6 óra közt, leplezetett le az izraelita temetőben, nagy ünnepélyességgel. Dizsben vonult ki az egész tüzoltó csapat. Beszédet tartott: Csokéy Vilmos ügyvéd s énekelt a dalegylet; nagy közönség volt jelen.

— **Járvány.** Esztergomból írják, hogy az ottani, sáros részekben — a Viziváros kivételével — huzamosabb ideig uralgott himlőjárvány az eddig megismert Vizivárost is annyira meglepte, hogy, orvosrendőri intézkedés folytán, az e városrészben levő, összes tanintézetek és azok között az ottani apácák leány-növeldeiben is, az előadások megszüntetettek. A növendékek, zártkörű vizsgálat letéte után, szülőikhez hazaszállítottak, minélfogva e folyó iskolai évben a szokásos, nyilvános vizsgálatok megtartatni nem fognak.

— **A magyar**, tudományos akadémia május 22-én ülte 50 éves (1831—1881) működésének emlékünnept, melyen a királyfi is jelen volt, eddig 1300 darab művet adott ki az akadémia.

— **Az országos, nő-iparkiallításra** fölküldendő tárgyak készítése körül nagy mozgalom indult meg Bars megye területén. Igazán dicsérendő, nemes törekvés hölgyeink részéről, hogy megynket ezen az uton is méltóképp óhajtsák feltüntetni. Hiszszük, hogy nem marad község részvétel nélkül; de kivált a megye területén lévő leányiskolák itt is teljesítik fontos hivatásukat. Mint annak idején közöltük: mindennemű, női kézimunka, régibb minta és munkakészítő eszköz kiállítható. A tárgyak jul. 1-ig

Házai egyszerűek, vályogból épültek; sőt még a kürtő is nélkülözi a követ; fűzfafonadékból van készítve, mely sárral van letapaztva. Szép, nagy templom van a falu közepén, az ut mellett. A falut elhagyva, elhagytam egyszersmind az Ipoly völgyét is.

Mielőtt Százdra beérkezném, nem hagyhatom említés nélkül azt a két, toronyalaku építményt, mely az ut mellett, a bal oldalon, a part közep magaslatán egymás mellett áll. Azt mondják, hogy a törökvilágban mecsetek voltak.

Százd kis község, mely egy magas hegy lábánál épült.

Innét az ut jobbra kanyarodva, Deméndre vezet az utast. Középnagyságú falu, sok, szép, urilakkal.

Deménd után Magyarad, majd Szántó következik.

Az előbbinek megemlített hideg fürdője, mely gyógyhatással bír, különösen csuzos és kösvényes bántalmaknál. Sz. fürdőről eszembe jut egy neveléses eset. Ugyanis a fürdő néhai tulajdonosa, egy baja miatt, külföldi fürdőre küldetett. Használta is azt; de sikertelenül. Végre megboszankodva haza jött s itt saját fürdőjét kezdte használni; de sikertelenül. Egy alkalommal, csupa véletlenségből, a vizet megmelegítetté és ugy fürdött benne. Mit érez? . . . könnyebbülést. Ezután naponként használva, gyógyulást eszközölt. Ime! elment máshova keresni azt, mit ottan talált meg.

Majdnem folytatását képezi Magyaradnak Szántó helység, mely savanyuvizéről nevezetes, mely bérldőjének gazdag jövedelmi forrásul szolgál.

Mielőtt egy napi utazásom leírását befejezném, még Szántó községnek multját elfűdő lepjét, egy pillanatra, föllebbentem. Hajdan a savanyuviz-forrástól balra eső épületben sok multság, színjáték és összejövétel tarttatott; de most mindezeknek vége; néhány év előtt gőzmalommá alakítottát; majd leégett és eltemette a multot s manap csak emléke maradt fön az elmult, szép időknek.

Tovább nem folytatom leírásomat, mert a közelség miatt annyira ismeretes az, hogy ha folytatnám: unalmasa lennék.

Cs. P. C.

Lévára: Rimánóczy Antónia, bizott. elnökhöz, küldendők.

— **Kistapolcsányból** írják nekünk: Iszonyu felhősakadás volt májushó 28-án delután 4 és 5 óra között, a Kistapolcsányhoz $\frac{3}{4}$ órára fekvő Hruszó várában s a korle levő heggyeken. Leve s patakja (ez a neve a Tapolcsányon át folyó kis patakunk, mely a Zsitva egy mellékága), — annyira megáradt, hogy óriási fákat tővstől tépett ki es vitt magával; továbbá: százakra menő czölöpöt ragdott magával s kerítéseket megrongált, Tapolcsány községben gr. Keglevich újonnan épült, szép, nagy hidját teljesen megrongálta. De még nagyobb károkat okozott a keresztülfolyó, kis patak, mely ezen szakadás következtében, szük medre miatt, nem bírva fölfogni a sok vizet, kiöntött és Keresztúr községben sok házba betolult; egyes házakat megrongált; amit az udvaron talált, mindent magával vitt. — A szép réteket teljesen beiszapolva, hasznavehetlenekké tette. Egész Verebelyig tünérdek kárt okozott az áradat.

— **Völgyi színtársulatától** megkaptuk az előleges, szini jelentést. A színtársulat névsora: Adámy Rezó (karnagy), Fábrián László, Fehérváry János, Horváth János, Martonffy Jenő, Németh János, Parragh Kálmán, Pálffy Gy., Rózsa István, Raisz János, Sándor Emil, (drámarendező), Szilágyi Géza, Völgyi György, (színiigazgató), Völgyi Gyula (operette-és népszínműrendező). Nők: Arányiné, Bodor Etel, Csókásné, Doktoritsné, (sugó), Horváth Jánosné, Pesti Mari, Parragh Kálmánné, (pézt), Rózsa Ittvánné, Sándor Emilné, Zaka Nina, Völgyi Györgyné. Gyermekek: Sándor Ilka, Csókás Ilka. Már szombaton: június 4-ikére ki van tűzve a Kisasszony feleségem című operette előadása. A társulat ide f. hó 3-án érkezett. A szombatra kitűzött előadás azonban a mainapra maradt. Holnap (6-án) előadatik: A pletykapad című népszínmű. Kedden (7-én): A proletárok. Csiki híres színműve. Ugy vagyunk meggyőződve, hogy a lévai közönség, a művelődés és magyarosodás egyik leghathatósabb tényezőjét: a szini előadásokat megle részvétélvel kísérendi, annyival inkább, mivel a társulat jó erőkből van összeállítva s közönségünk igényeinek kielégítésére legjobb igyekezettel törekszik.

— **Nagysallóból** írják nekünk: Bars megye jegyzői nesztora: id. Dományi Béla, Nagysalló érdemű-jegyzője, f. hó 27-én, rövid szenvedés után, életének 79-ik évében meghalt és 29-én temettetett el. Koporsóját gyászoló családja, özvegye, két fia, unokái, kartársai, számos tisztelői, köztük a kir. albiró, a lévai járás szolgabírája, több, lévai barátja, a község előjárói és nagyszámú közönség vette körül. Az elhunyt Csanádmegye Batonya községében 8, Nagysallóban pedig 43 évig vezetete a jegyzőséget, mindig ugy a község, mint községe javát, érdekét, virágzását tartván szem előtt; az ő érdeme, hogy Nagysalló azon kevés községek egyike, mely kevés adóval van hátralékban; sőt napról-napról gyarapszik; ő maga földi javakra nem gondolván, özvegyet is vagyontalanul hagyta itt, miannal súlyosabb erre nézve, mivel számára semminemű nyugdíjalap nincs letéve. Reménylünk azonban, hogy városunk az elhunyt iránti tisztelet is hála jelül, a közbecsülésben és tiszteletben állott s sokáig gyöngékedett atyját helyettesítő s fölböbvalói meglegedését kiérdemelt fiut utódnál választandja. A boldogult az 1846—49 iki szabadságharcz tartama alatt, mint jóérlemű hazafi s üldözött egyen bujdosóvá lön.

— **Az újbányai választókerületben** dr. Kiss Mihály, segédszolgabíró, lépett föl képviselőjelöltül.

— **Egy selmeczi kereskedő** hirdeti, hogy kávét, czukrot elárul s küld a régi árban, a fogyasztási-adó rászámítása nélkül. Fölkérünk kijelenteni, hogy az igaz lehet, hogy ama kereskedő a fogyasztási-adó rászámítása nélkül küld kávét és czukrot a megrendelőnek; de az adó itt az illető megrendelőre majd rávetetik. Ne engedje magát a község félrevezettetni s ne lépjen cseberből — vederbe!

— **Gorove István**, volt földm., ipar- és kereskedelemügyi, mint szintén közmunka- és közlekedésügyi, m. kir. miniszter, a régi nagy hazafiak gárdájának egyik oszlopemere, május 31-én elhunyt. Egy ország könyje hull ravatalára. B-ke hamvaira!

— **A magyarországi tanfelügyelők** koszorujából egy gyöngy kiesett: dr. Fejér Bertalan, a jeles tanférfi, a kristálytisza jellemű s magas műveltségű ember, a páratlan jóságú barát, a tanítók igazi atyja, mindenküül szeretett és tisztelt tanfelügyelője Máramaros-vármegyének, M-Szigeten meghalt. Kiváló szellemekben s önfeledő, lelkiismeretes munkálkodásokban különben sem gazdag tanügyi életünk előrendű bajnoka szált benne a sirba. Két hét előtt elvesztett, jogvégezt testvére fölötti bánatában tört meg szíve. Akinél a testvéri szeretet köteleke ilyen erős volt: mennyire szerethette az családját! Legyen csendes a legnemesebb szívnek végelporladása!

Közgazdaság.

Az országos, magyar, gazdasági egyesület közgazdasági szakosztálya iskolai takarékpénztárának albizottsága máj-hó közepén a Köztelken ülést tartott. A bizottság mindenelőtt megalakult; elnökké: Weisz B. Ferenczet, jegyzővé: Ordódy Lajost választotta meg. El-

Elnök megnyitán az ülést, röviden konstatálja, hogy az iskolai takarékpénztár ügye hazánkban örvendő módon gyarapodik; de ezzel összefüggésben a tanítók sorsolás által való díjazása is mindig nagyobb összeget fog igénybe venni; minthogy azonban a közoktatási minisztérium e célra csak 1000 forintot adományozott: indítva érzi magát, s a j á t v a g y o n á b ó l 500 frttal utolag e célhoz járulni, mely összeget Korizmic László kezébe ezennel le is tesz; későbbi alkalomra tartva fön azon javaslatok megtételét, melyek szerint a még hiányzó összeg beszerzendő lenne. Korizmic László a jelenlevők éljenzése között az elnök ez ismételt, nemes tetteért az albizottság nevében meleg köszönetet mond és indítványozza, hogy ez jegyzőkönyvileg megörökíttessék, ami általános helyesléssel elhatározott. Elnök indítványozza továbbá, hogy fölhívás intezessék azon tanítókhoz, kik az iskolai takarékpénztárral már foglalkoznak, hogy a tanév befejeztével, bizonyos, adott kérdésekre, nyilatkozzanak s ez által az intézmény célszerűségére nézve adatokat szolgáltatassanak az évi jelentés összeállításához. Bemutatott végül elnök egy térképet, mely az iskolai takarékpénztárak elterjedését föltünteti; az albizottság örömmel győződött meg arról, hogy a 176 községben, összesen 273 iskolai takarékpénztár fönállása következtében, ez intézmény az ország minden részében utat tört, miből bizton föltehető, hogy azok szaporodása most már nagyobb progresszióval fog történni. Ezzel az ülés véget ért.

Tanúgy.

A barsi, helyi. hitv. tanítóegylet f. évi máj. 16-án tartá Léván, a ref. iskolában, tavaszi, rendes közgyűlést. Aelnök: A r a n y Lajos korszéri értekezéssel, melyben a tanítók fontos hivatását fejtegeté, megnyitván a gyűlést, elnöki jelentését e következőben foglalja össze:

a.) a budapesti (budai) tanítóegylet átirata; b.) az országos tanítók-szövetsége eszméjét elfogadó fölratunk s erre a bejegyzés a statisztikában; c.) az orsz. tanítók-szövetsége végrehajtó bizottsága fölrat című füzetkéje elküldött országos képviselőkhöz, hogy az abban kifejtett nézeteket pártolja; d.) nt. J ó k a i Lajos ur az elnökséget elfogadta.

A gyűlés tárgyai:

1. Könyvtárnoki jelentés.
2. S o m o g y i által szerkesztett Magyar lexicon ügye.
3. Gyűlésről elmaradt tagtárs igazolása s ezzel egyidejűleg a nem igazolt mulasztókra az alapszabály alkalmazása.
4. Helybeli tanító ur által ígért, gyakorlati előadás, a tárgyak tulhalmozódása miatt, elmaradt.
5. Énekvezérül T ó t h Lajos, n.-sallói tagtárs, választott.
6. K i s István föltüti emlékbeszéd jövő gyűlésre halasztatik.
7. Jelige alatt az elnökséghez, bírálat végett, beadott két paedagógiai értekezés; mindegyik mű 3-3 tagtársnak kiadtván, a beérkezett bírálatok az értekezésekkel fölolvastattak s mindkét mű megdicsértetett; minek folytán a jeligés levelek fölbonntattak s kitünt, hogy az első mű írója: A r a n y Lajos, a másodiké: S z e n t e Pál, tagtársak.
8. Az ismert, »somogyi memorándum« tárgyalása.
9. Az országos tanítógyűlésre képviselőül: K u t a s s i Dénes, tagtárs, választott; egyházmegyére képviselőül: S i d ó Dezső és G u n y i c s György választottak.
10. Egyleti, választmányi tagok újból megerősítettek.
11. Gyámoldai részvényünk % szerinti fizetése indítványoztván, a díjlapok átvizsgálása céljából, bizottság küldetett ki.
12. S z a l ó k i D. s társai által szerkesztett Népiskolai szemle egyletünk számára megrendeltetett.
13. Köszönetnyilvánítás mindazoknak, kik egyleti könyvtárunkat ajándékozás utján gyarapítják.
14. T. T ó t h István, nyug. cs. k. hadnagy, fegyverneki lakos, tiszteletbeli taggá választott.
15. Gyám-pénztári jelentés.
16. Gyám-pénztári alapszabályunk VI.-23. pontja kiugasztatott.
17. A tek. barsi, gazdasági egyletnek bizottságilag köszönetnyilvánítás.
18. Jövő gyűlés helye: Mikola.
19. Jegyzőkönyvhitelesítők.
20. Jövő gyűlés tárgyai: elnöki, könyvtárnoki, pénztárnoki jelentések; gyám-pénztárnok észrevételei; emlékbeszéd; gyakorlati tanítás; paedagógiai értekezés; indítványok és a dalegylet.

Garamlók, máj. 22, 1881.

Szente Pál,
egyl. főjegyző

A budapesti, állami közép-ipartanodáról.

A »Bars« előbbi számában olvasható egy rövidke értesítés a föntnevezett intézet igazgatóságától, mely készséggel fogat velünk tollat, hogy az intézetnek a nagy közönség előtt még mindig nem eléggé világos célját és országos fontosságú hivatását röviden körvonalozzuk.

Mi az a budapesti, állami közép-ipartanoda?

Célja és föladata az, hogy építő-mestereket, építő-pallérokat, a gépekkel és a munka megosztásával dolgozó, az u. n. tömegtermelő iparágak számára pedig elmunkásokat, művezetőket és kivételkép oly szakembereket képezzen, akik kisebb ipartelepeknek, gyáraknak önálló vezetőivé is lehessenek.

Elő akarja mozdítani ez intézet az országban létező és — fájdalom! pangó ipartelepeknek fejlődését, átalakítását és fokozatos kifejlését; sőt törekvése oda irányul, hogy a mai alakjában már-már tarthatatlanná vált kis-ipart idővel, a külföld mintájára, gyár-íparrá változtassa át.

Ez intézet, megjegyzendő, műmunkásokat, műiparosokat nem növel; de föl fogja kelteni a tanulóknak a műipari érzéket s kifejleszti annyira, hogy iparáguk művészesítése is törekvésük célja legyen s ez irányban utóbb, mint önálló iparosok, biztos öntudattal működhesseken.

Az oktatás részletes tárgyaira, a fölvételi föltételekre ezúttal nem terjeszkedhetünk ki; szívesen utba igazít az intézet igazgatósága, ezekre vonatkozólag, bárkit is. Jelenleg csak fölhívni óhajtjuk a szülőket és gyámokat, hogy gyermekeiket, kik az ipar valamely ágára hivatást, hajlamot éreznek magukban és kik, vagy a középtanoda, vagy a polgári is kolák alsóbb osztályait elvégezték, vagy magán uton a szükséges előismereteket megszerették, a budapesti közép-ipartanodába küldjék, hogy ott tanult s ügyes iparosokká művelődjenek. Mert, ha hazánk romlás lejtőjére jutott közgazdasági viszonyain végigtekintünk, alig találunk a magyar ipar jelenlegi állásánál elszomorítóbbat. Nincs közgazdasági állapotainknak oly tényezője, mely a mindenoldalú támogatást és fejlesztést annyira igényelné, mint épen a magyar közgazdaság legárvaibb gyermeke: a magyar ipar. Hazánkban ezidőszerezt valóban alig tehetünk hasznosabb szolgálatot, mint ha ifjuságunknak a tudományos pálya felé rohanó, fölös számából egyrészt az ipari szakra utalunk, melyet elméletileg és gyakorlatilag elsajátítva, bizony-bizony aligha nem fog biztosabb utat és módot mutatni a megélhetésre, sok fiskális, vagy professzor diplomájánál. Hazafias és gyakorlati szempontból egyaránt szükséges és hasznos tehát, hogy félretelve százados előítéleteinket, mindent elkövessünk az ipar emelésére és fejlesztésére. S e célból föltételek üdvös lenne, ha az egyes köztörvényhatóságok közkölttségén küldenek nek s neveltetnének erre alkalmas ifjakat; de mindenekelőtt mozdítuak elő a tudományra támaszkodó, ipari ismeretek és gyakorlatok terjedését mi magunk: küldjük gyermekeinket a budapesti közép-ipartanodába!

B-y.

LEVELEZÉS.

I.

Pjerg, máj. 14, 1881.

Turócszentmárton, Turócsmezgye s egyuttal a fölvidék — tótság — gyűlhelye s a régi időkől is híres mezőváros, a jelen században két tűzvész által lett szerencsétlenné téve. A »Narodne Novine« írja, hogy 1843-ban égett le körülbelül száz ház; f. hó 5-én a tűzvész áldozata lett 125 ház, köztük a kath. templom, az izráelita templom, a megyeház, az állami leányiskola s a városi néptanoda. Az eddig megállapított kár 6—800.000 frtra tehető; biztosítva volt körülbelül 100.000 frtig. A kár tehát, ha még oly jó moduak lennének is a lakosok, jelentékeny. De hol veszély mutatkozik, ott a segítség sem szokott elmaradni; így a körnőczbánya, városi képviselő-testület tanácsulésán elhatározta, hogy a turócsi szerencsétlenné 300 drb épületfát, mégpedig hogy azonnal használható legyen, a tavalyi évben a bánya részére vágottak közül, továbbá 25.000 kgr.,

az építéshez szükséges, követ és 100 szekér meszet ad ingyen, azon megjegyzéssel, hogy az alispáni hivatal fölkérte az iránt, hogy tenné meg a vasuti igazgatóságnál a kellő lépéseket ez anyagok vasuton ingyen leendő elszállítására. A prágai, városi tanács egyhangulag elhatározta, hogy a városi jövedelemből a mártóniaknak 1000 frtot ad, azonkívül összegyűjtött még 63 frtot.

A szerencsétlenné részére összegyűlt eddig közadkozás után: Zútváralján: 41 frt. 83 kr., Szucsánban: 62 frt. 80 kr., Körnőczön: 24 frt. A turócsi, városi tanácshoz beküldetett 451 frt. 18 kr.; továbbá 168 frt. 50 kr. az ottani szerkesztőséghez. Egyesek adakozásából bejött: 775 frt. 59 kr.

T. A.

II.

Ar-Maróth, máj. 19, 1881.

Tek. szerkesztőség! F. évi februárho 24-ikéről kelt becses soraira válaszólag, van szerencsém értesíteni, miként e lap — megvitattatván a bars megyei kör-és községi jegyzők egyletnek f. évi márcziushó 6-án tartott közgyűlésében annak nemes intencziója — általunk a községek szellemi életének fejlesztésére igen célszerűnek találtott; minek következtében ezen egylet e napokban kérvényt ad be a felsőbb hatósághoz aziránt, hogy az engedne meg, illetve: rendelné el, hogy ezen lap, minden egyes község elüljáróságának, a község házipénztára terheire küldessék meg.

Midőn tehát erről, mint az egylet első jegyzője, értesiténem, egyidejűleg fölkérem, legyen szabad olykor-olykor a becses lapja hasábjain előforduló dolgokhoz hozzászólni. *)

Honfuii üdvözlettel:

Görög Ferencz,
k.-jegyző.

*) Igen szívesen látjuk és kérjük is erre. Szerk.

Lévai piacárak.

Gabona: 100 kl. buza 10 frt — kr. — 11 frt — kr.; rozs 9 frt. — kr. — 9 frt 80 kr. kétszere 9 frt — 9 frt 25 kr. árpa 7 frt 50 kr. — 8 frt — kr.; b a b 5 frt. 50 kr. — 5 frt 70 kr. kukoricza 6 frt — kr. — 6 frt. — kr. bab 8 frt — kr., — frt. — kr.

A Bars magántáviratai.

Érsekújvári árak:

(Érk. jun. 4-án, estve.)

Buza 10 frt 70 kr. — 11 frt 70 kr. rozs 10 frt. — kr. 10 frt 50 kr. árpa 7 frt 10 kr. zab 6 frt 40 kr. — 6 frt 60 kr. bab 7 frt. — 7 frt. 50 kr. köles 6 frt — 6 frt 20 kr. kukoricza 5 frt 75 kr. — 6 frt — kr.

Időjárati viszonyok és légtüneti eszleletek.

(Májushó 28-tól júniushó 3-ig, bezárólag.)

Kellemes, meleg, nyári napok, elöve égi haborgás, mulékony, esekély esével: ez volt a mult hét időjárati jellege.
Légnymat legnagyobb állása 752.1 mm. május 31-én regg. 8 órakor
" legesekélyebb " 740.8 " május 28-án déli 2 "
Hőmérséklet legmagasabb " 26.4 Cels.fok május 28-án déli 2 "
" legalacsonyabb, " 13.4 Cels.fok május 29-én esti 9 "
Az esett csapadék öszlete volt: 2.45 mm.

Májushó egész folytára vonatkozólag:

Légnymat legnagyobb állása 759.4 mm. máj. 7-én
" legesekélyebb " 740.8 mm. " 28-án
Havi középállás volt: 748.4 mm.
Hőmérséklet legmagasabb állása 30.1 Cels.fok máj. 21-én
" legalacsonyabb " 4.5 Cels.fok " 10-én
Havi középállás volt 16.7 Cels.fok.
Csekély eső észleltetett 9. országos eső 3. égi haborgás 7. vihar 2 napon; az uralkodó szélirány a déli és délkeleti volt.
Az esett csapadék öszlete volt: 65.35 mm.

Szováthy Lajos,
Ordódy Lajos,
Konkoly Sándor,)

Holló Sándor,
felelős szerkesztő.

23. szám

H I R D E T É S E K.

Junius 5. 1881.

ítheti meg a beteg bizosan, vajon a hirlapokban feldicsért számtalan gyógyszer közül ez, vagy amaz-e a neki való, vagy hogy pénzét nem hiába adja-e ki. Ezért egy beteg se sajnálja a fáradságot és hozassa meg magának a »Betegbarát« című könyvecskét Göröschek Karoly cs. kir. egyetemi könyvtárostól Bécsben (István tér, 6.) mert e könyvecskében tekintélyek által ajánlott és legjobbaknak bizonyult gyógyszerek szakszerűen és kimerítőn vannak ismertetve úgy, hogy minden beteg egyszóval nyugalommal bírálhat s a legjobbat választhatja magának. A könyvecske ingyen es bérmentve küldetik meg a megrendelőnek tehát nem okoz több költséget, mint 2 krajczárt a levelezési lapért, mely magyar is lehet. 157-1-1.

A lévai hengermalom 44-ik számú árjegyzéke.

Lisztiszám:	0	1	2	3	4		
100. klo. ára:	frt 22.10	21.50	20.50	20	19.50		
	5	6	7	8	8 1/2	8 3/4	9
	19.—	18.—	17.30	16.	15.	14.—	12.50.

Egy tanonc,

ki a magyar olvasás- és helyesírásban jártas, kedvező föltételek mellett, fölvétetik

158. 1-1.

Dukesz Lipót
könyvnyomdájában, Léván.